

Economische waarde van de IJsselmeervisserij

Update 2020

Bea Deetman en Linda Puister

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Economische waarde van de IJsselmeervisserij

Update 2020

Bea Deetman en Linda Puister

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Economic Research en gesubsidieerd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, in het kader van het Beleidsondersteunend Onderzoekstaak onderzoeksthema 'Natuurinclusieve visserij' (projectnummer BO-43-199.01-025)

Wageningen Economic Research
Wageningen, november 2021

RAPPORT
2021-142
ISBN 978-94-6447-024-6

Dit is een vervolg op eerder onderzoek naar de economische waarde van de IJsselmeervisserij (Zaalmink en Deetman, 2021) waaraan data van 2020 over vangsten, prijzen, besommingen en rechten zijn geanalyseerd en toegevoegd. De totale waarde van de aanlandingen van de IJsselmeervisserij is sinds 2014 toegenomen van 2,9 mln. euro naar 6,7 mln. euro in 2020. In 2020 bestond het grootste deel van deze waarde uit snoekbaars (42%) en aal (42%), gevolgd door wolhandkrab (7%). Staande netten en grote fuiken zijn economisch gezien de meest belangrijke vistuigen voor de IJsselmeervisserij. De totale vrije marktwaarde op basis van de periode 2015-2020 bedraagt circa 18,5 mln. euro waarvan 7,4 mln. euro voor staande netten en 6,3 mln. euro voor grote fuiken. Op basis van de periode 2019-2020 bedraagt de vrije marktwaarde circa 21,3 mln. euro, waarvan 10,2 mln. voor staande netten en 6,0 mln. voor grote fuiken.

This is a follow-up to previous research into the economic value of the IJsselmeer fishing sector (Zaalmink and Deetman, 2021), to which data from 2020 on catches, prices, sums and rights have been analysed and added. The total value of landings from the IJsselmeer fishing sector has increased since 2014 from 2.9 million euros to 6.7 million euros in 2020. In 2020, the largest part of this value comprised pike-perch (42%) and eel (42%), followed by Chinese mitten crab (7%). Standing nets and large eel traps are economically the most important fishing gear for the IJsselmeer fishing sector. The total free market value based on the 2015-2020 period is approximately 18.5 million euros, of which 7.4 million euros for standing nets and 6.3 million euros for large traps. Based on the period 2019-2020, the free market value is approximately 21.3 million euros, of which 10.2 million for standing nets and 6.0 million for large traps.

Trefwoorden: IJsselmeervisserij, visrechten, vistuigen, vergunningen, toegevoegde waarde

Dit rapport is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/557010> of op www.wur.nl/economic-research (onder Wageningen Economic Research publicaties).

© 2021 Wageningen Economic Research
Postbus 29703, 2502 LS Den Haag, T 070 335 83 30, E communications.ssg@wur.nl,
www.wur.nl/economic-research. Wageningen Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel 4.0 Internationaal-licentie.

© Wageningen Economic Research, onderdeel van Stichting Wageningen Research, 2021
De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven en afgeleide werken maken. Materiaal van derden waarvan in het werk gebruik is gemaakt en waarop intellectuele eigendomsrechten berusten, mogen niet zonder voorafgaande toestemming van derden gebruikt worden. De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met het werk van de gebruiker of het gebruik van het werk. De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.

Wageningen Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Economic Research is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Wageningen Economic Research Rapport 2021-142 | Projectcode 2282200675

Foto omslag: fokke baarssen / Shutterstock.com

Inhoud

	Woord vooraf	5
	Samenvatting	6
	S.1 Belangrijkste uitkomsten	6
	S.2 Methode	7
	Summary	8
	S.1 Key findings	8
	S.2 Method	9
1	Inleiding	10
	1.1 Huidige situatie en aanleiding	10
	1.2 Probleemstelling	11
	1.3 Doel	11
2	Methode	12
	2.1 Bronnen	12
	2.2 Analyse van de gegevensbestanden	12
	2.2.1 Aanlandgegevens van de PO IJsselmeer	12
	2.2.2 Aanvoergegevens van de IJsselmeerafslag Urk	13
	2.2.3 Visserij Registratie en Informatie Systeem (VIRIS) aal	13
	2.2.4 Schubvisregistratie	13
	2.2.5 Overzicht vergunningen, merkjes en vergunninghouders	13
	2.2.6 Informatie van handelaren over wolhandkrab	13
	2.3 Berekeningen	14
3	Resultatenanalyse	15
	3.1 Aanlandgegevens	15
	3.1.1 IJsselmeerafslag Urk	15
	3.1.2 PO IJsselmeer	16
	3.1.3 Vergelijking aanlandgegevens	16
	3.2 Prijzen en besommingen	19
	3.3 Bedrijven en vergunningen	21
4	Waarde van visrechten en tuigen	22
	4.1 Aantallen merkjes en rechten	22
	4.2 Schubvistuigen	23
	4.3 Aalvistuigen	23
	4.4 Totale vangsten per vistuig en waarde per vistuig	24
	4.5 Waarde van rechten en kosten van vrijwillige uitkoop	26
5	Discussie	27
6	Conclusie	28
	Literatuur en websites	29

Woord vooraf

Er wordt al lang gesproken over een herstructurering van de IJsselmeervisserij. In 2018 is tussen de verantwoordelijke bestuurlijke partijen een akkoord bereikt over een stip op de horizon: een economisch rendabele en duurzame beroepsvisserij met een vangstcapaciteit die passend is bij ontwikkelingen in draagkracht van het watersysteem IJsselmeer - Markermeer - IJmeer. Bij de herstructurering is het belangrijk om te weten wat de economische waarde is van de visserij, maar ook welke mogelijkheden en onmogelijkheden IJsselmeervissers zien voor hun bedrijf voor de toekomst.

Begin dit jaar is een eerste rapport gepubliceerd over de economische waarde, het toekomstperspectief van de IJsselmeervisserij, de waarde van visrechten, en hoe vissers tegen hun toekomst en een eventuele vrijwillige uitkoop aankijken (Zaalmink en Deetman, 2021).

Om een herstructureringsplan in de toekomst goed te onderbouwen, is het van belang dat het ministerie steeds beschikt over de meest recente informatie. In dit vervolgonderzoek worden data van 2020 over vangsten, prijzen, besommingen en rechten geanalyseerd en toegevoegd aan het eerdere rapport.

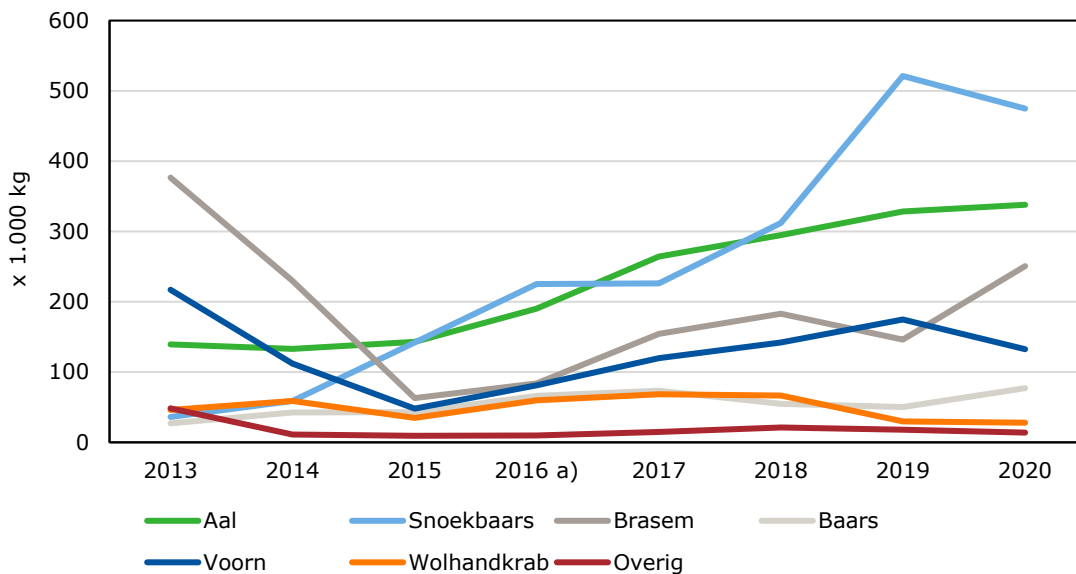
Ir. O. (Olaf) Hietbrink
Business Unit Manager Wageningen Economic Research
Wageningen University & Research

Samenvatting

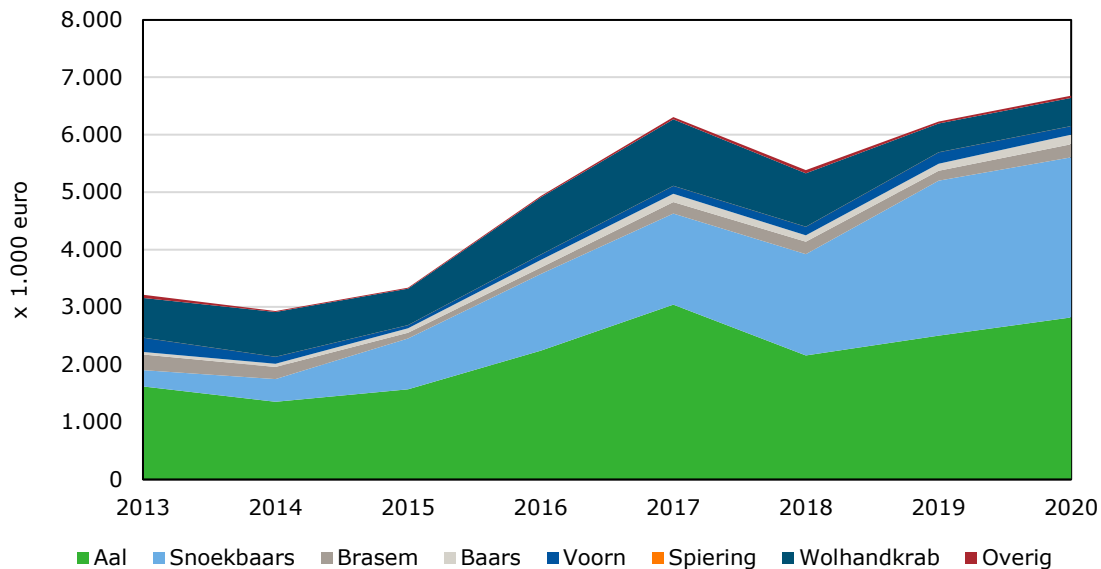
S.1 Belangrijkste uitkomsten

De vangsten (totale aanlandingen) van de IJsselmeervisserij nemen de laatste jaren sterk toe (figuur S.1). De totale waarde van de aanlandingen (besomming) van de IJsselmeervisserij is sinds het jaar 2014 toegenomen van 2,9 mln. euro naar 6,7 mln. euro in 2020 (figuur S.2).

In dit laatste jaar bestond het grootste deel van deze waarde uit snoekbaars (42%) en aal (42%), gevolgd door wolhandkrab (7%). De vrije marktwaarde (waarde van de gehele IJsselmeervisserij uitgaande van een kapitalisatiefactor 5) bedraagt op basis van de periode 2015 tot en met 2020 circa 18,6 mln. euro, opgebouwd uit 7,9 mln. euro voor schubvisrechten (zegen en staande netten) en 10,7 mln. euro voor aalvisrechten (grote fuik, schietfuik en hoekwant). Op basis van de periode 2019 tot en met 2020 bedraagt de vrije marktwaarde circa 21,3 mln. euro, opgebouwd uit 10,7 mln. voor schubvisrechten en 10,6 mln. voor aalvisrechten.

Figuur S.1 Totale aanlandingen (kg) van vis uit het IJsselmeer volgens de berekening van Wageningen Economic Research

Figuur S.2 Totale opbrengsten (in 1.000 euro) uit vis uit het IJsselmeer volgens berekening Wageningen Economic Research

S.2 Methode

Voor de actualisatie van de economische waarde van de IJsselmeervisserij zijn vangst- en verkoopgegevens vanuit diverse bronnen verzameld. Door combinatie van deze gegevensbronnen en - voor enkele vissoorten - expert judgement van onderzoekers, zijn de totale vangsten uit het IJsselmeer en de waarde van deze vangsten berekend. In combinatie met gegevens over de vistuigen die worden gebruikt op het IJsselmeer is de vrije marktwaarde van de verschillende vistuigen berekend. Deze methode is gelijk aan de gebruikte methode in voorgaande jaren. Vorig jaar is aanvullend met alle vissers gesproken om onder andere de belangstelling voor een saneringsregeling als gevolg van het Actieplan(Kamerbrief over investeringen in verduurzaming IJsselmeervisserij, 25 maart 2019) te peilen en beter inzicht te krijgen in de structuur van de visserijbedrijven. Dit jaar is een bureaustudie uitgevoerd. Hierdoor is een nadere typering van bedrijven en vissers niet goed mogelijk.

Summary

S.1 Key findings

Catches (total landings) from the IJsselmeer fishing sector have increased significantly in recent years (Figure S.1). The total value of landings (sum) from the IJsselmeer fishing sector has increased from €2.9 million in 2014 to €6.7 million in 2020 (Figure S.2).

In the last year, most of this value comprised pike-perch (42%) and eel (42%), followed by Chinese mitten crab (7%). The free market value (value of the entire IJsselmeer fishing sector based on a capitalisation factor of 5) is approximately €18.6 million based on the period 2015 to 2020. This amount consists of €7.9 million for scale fishing rights (seine and standing nets) and €10.7 million for eel fishing rights (large eel traps, other traps and long line). Based on the period 2019 through 2020, the free market value amounted to approximately €21.3 million, comprising €10.7 million for scale fishing rights and €10.6 million for eel fishing rights.

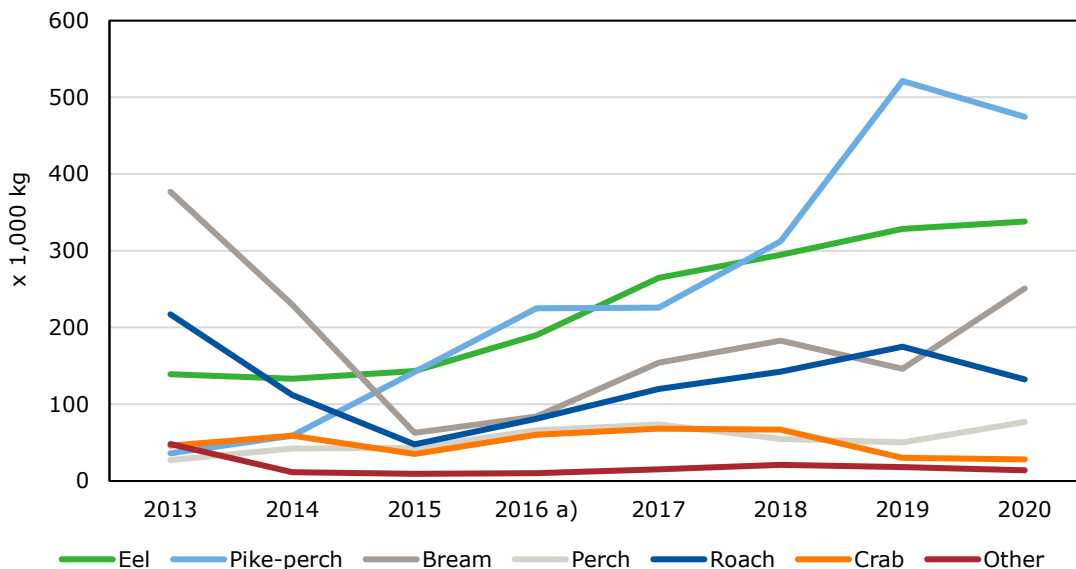

Figure S.1 Total landings (kg) IJsselmeer fishing sector as calculated by Wageningen Economic Research

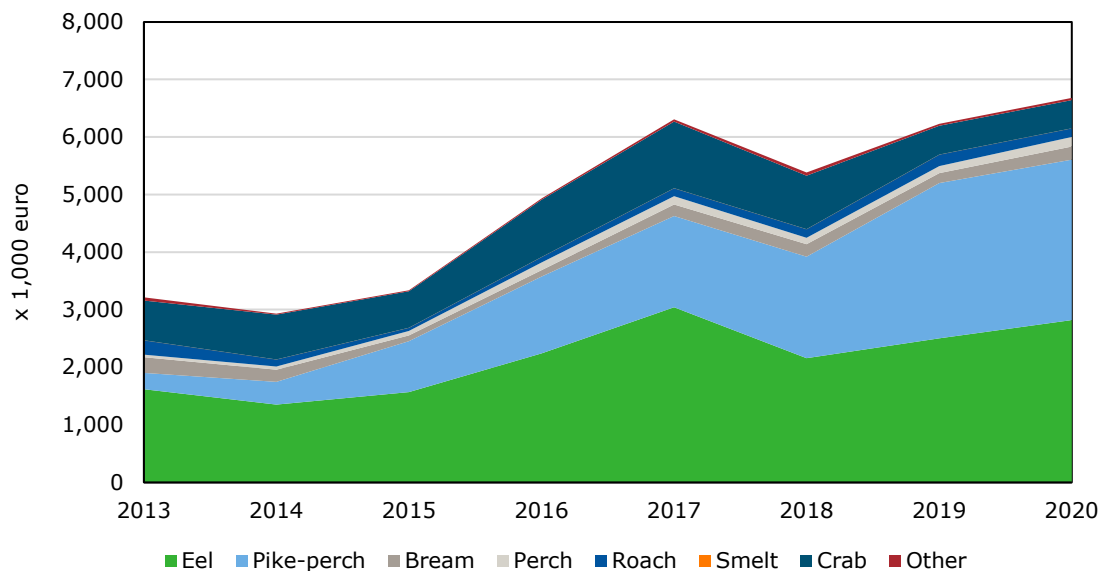

Figure S.2 Total value of landings (euros) of IJsselmeer fishing sector as calculated by Wageningen Economic Research

S.2 Method

Catch and sales data were collected from various sources to update the economic value of the IJsselmeer fishing sector. By combining these data sources and – for a few fish species – the expert opinion of the researchers, the total catch of various species from the IJsselmeer and its value were calculated. In combination with data about the fishing gears used on the IJsselmeer, a calculation was made of the free market value of the various fishing gears. This method is the same as used in previous years. Last year, additional interviews were held with all fishermen to gauge, among other things, the interest in a remediation scheme resulting from the 'Actieplan' (Action Plan, Parliamentary letter on investments for a more sustainable IJsselmeer fishery, 25 March 2019) and to gain more insight into the structure of the fishing companies. A desk study was carried out this year. As a result, a more detailed characterisation of companies and individual fishermen were not possible.

1 Inleiding

1.1 Huidige situatie en aanleiding

De visserij op het IJsselmeer, Markermeer en IJmeer (hierna IJsselmeervisserij genoemd) is voor een aantal visserijondernemers een belangrijke bron van inkomsten. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is verantwoordelijk voor de regulering van de visserij op de genoemde meren. Schubvis zoals snoekbaars, baars, voorn en brasem zijn naast paling en wolhandkrab commercieel belangrijke vissoorten. Het ministerie heeft samen met andere partijen doelstellingen benoemd voor een duurzame visserij. Hierbij zijn visserijwetgeving, KRW-maatstaven en Natura 2000-doelstellingen maatgevend. In het synthesesdocument *Toekomstbeeld visstand IJsselmeer/Markermeer* (bijlage bij brief van ministerie van LNV aan Provincie Friesland, 23 januari 2017) wordt het gewenste toekomstbeeld geschetst op basis van de verplichtingen die volgen uit de Visserijwet en de EU Kaderrichtlijn Water. In het document wordt voorgesteld om:

‘voor de vier commercieel beviste vissoorten een situatie na te streven waarbij binnen de geschetste termijn van circa 15 jaar wordt toegewerkt naar een situatie waarbij sprake is van een evenwichtiger lengte-opbouw van de bestanden met meer grotere exemplaren en een groter aantal jaarklassen. Met de sturing hierop wordt tegelijk gerealiseerd dat wordt toegewerkt naar een toename van de (paai)bestanden en zal sprake zijn van een natuurlijker opbouw en samenstelling van de visstand. Hiermee wordt een stap gezet van de huidige behoudsdoelstellingen, naar een inzet gericht op een herstel van de situatie met een visstand met een omvang en samenstelling die past bij de draagkracht van het systeem.’

Om dit te bereiken is in 2019 een gezamenlijk Actieplan (Kamerbrief over investeringen in verduurzaming IJsselmeervisserij, 25 maart 2019) opgesteld door de volgende partijen: de Producentenorganisatie IJsselmeer (PO), Vogelbescherming Nederland (VBN), Sportvisserij Nederland (SVN), coalitie Blauwe Hart Natuurlijk (BHN), de provincies Fryslân, Flevoland en Noord-Holland en de ministeries van LNV en I&W (Rijkswaterstaat). In dit actieplan is overeenstemming bereikt over een stip op de horizon: een economisch rendabele en duurzame beroepsvisserij met een vangstcapaciteit die passend is bij de ontwikkelingen in draagkracht van het IJsselmeergebied. In dit actieplan is gedefinieerd dat gestreefd wordt naar een visserij die past bij de draagkracht van het systeem. Een van de onderdelen daarbij is een herstructurering om te komen tot een vangstcapaciteit die past bij een duurzame visserij.

Momenteel wordt de visserij gereguleerd door het uitgeven van vergunningen en toestemming om met bepaalde tuigen te vissen (visrechten of merkjes). Daarnaast zijn er voor het vissen met de verschillende tuigen gesloten periodes en is het vissen met de zegen beperkt tot 7 dagen per jaar per merkje.

Vanuit het Actieplan wordt gesteld dat om te komen tot een vangstcapaciteit die passend is bij de ontwikkelingen in draagkracht van het IJsselmeergebied een herstructurering van de visserij noodzakelijk is. De overheidspartijen hebben in totaal 9,2 mln. euro beschikbaar gesteld voor deze herstructurering. Dit geld kan onder andere worden besteed aan vermindering van de aantallen visrechten via vrijwillige uitkoop. Aparte opkoop van vergunningen is niet meegenomen in deze herstructureringsplannen.

1.2 Probleemstelling

In het Actieplan toekomstbestendig visserijbeheer IJsselmeergebied wordt een eindbeeld geschetst van een duurzame visserij, waarbij de vangstcapaciteit in het IJsselmeer is afgestemd op de hoeveelheid verantwoord te onttrekken vis. Dit betekent dat op termijn visbestanden qua omvang, samenstelling en populatieopbouw passen bij de draagkracht van het ecosysteem.

Om dit te realiseren, is een herstructurering van de IJsselmeervisserij voorzien. In het Actieplan wordt een herstructurering als een van de maatregelen genoemd. Hiervoor is 9,2 mln. beschikbaar voor vrijwillige uitkoop van visrechten en flankerend beleid voor stoppende IJsselmeervissers. Voor een (vrijwillige) uitkoop van rechten is inzicht in de waarde van rechten van belang.

Een vraag daarbij is welke economische waarde de IJsselmeervisserij heeft, en hoeveel vissers er hun brood mee verdienen. In het jaar 2016 is door Wageningen Economic Research een studie uitgevoerd naar de economische waarde IJsselmeervisserij (Zaalmink et al., 2017)). In deze studie zijn de aanlandingen en besommingen van IJsselmeervissers berekend, en de vangsten met de verschillende vistuigen. Hierbij zijn alle commerciële visserijsoorten onderzocht, dus paling, schubvis (snoekbaars, baars, voorn en brasem) en wolhandkrab. Sinds 2016 zijn de vangsten en besommingen van sommige soorten fors toegenomen; andere soorten zijn gelijk gebleven of verminderd. Hiermee is naar alle waarschijnlijkheid ook de economische waarde gewijzigd, die een rol speelt bij de herstructurering. Vorig jaar is een uitgebreide studie uitgevoerd waarbij naast de economische waarde van de rechten ook andere vragen zijn beantwoord (Zaalmink, 2021). In dit rapport is het besloten om het actualiseren van de economische waarde en de gegevens van 2020 aan de bestaande gegevens toe te voegen.

1.3 Doel

Dit project heeft als doel: het actualiseren van de economische waarde van de IJsselmeervisserij voor 2020 en daaraan gekoppelde de opkoopwaarde van de verschillende vistuigen.

De IJsselmeervisserij bestaat uit schubvisvisserij, aalvisserij en wolhandkrabvisserij. Specialisatie van visserij is mogelijk maar genoemde soorten zijn ook vaak bijvangst van de andere visserijen, en dus is er grote samenhang tussen de verschillende visserijen. Daarom wordt in deze studie de totale IJsselmeervisserij onderzocht, dus zowel de visserij op schubvis als op aal en wolhandkrab.

2 Methode

2.1 Bronnen

Voor deze kwantitatieve analyse van de gegevens van 2020 is, net als vorig jaar, gebruikgemaakt van een aantal databestanden die beschikbaar zijn gekomen via PO IJsselmeer, IJsselmeerafslag Urk, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en Wageningen Marine research (WMR). Deze bestanden bevatten vangsten, aanlandingen en/of besommingen van IJsselmeervis, maar hebben hun beperkingen als het gaat om overzicht over de totale IJsselmeervisserij. Ook kennen de bestanden verschillende tijdsreeksen: gegevensverzamelingen zijn vanaf verschillende jaren opgestart of zodanig betrouwbaar dat ze kunnen worden meegenomen als bron voor dit rapport. Dit is een belangrijke reden waarom de tijdsperiode waarover een grafiek of tabel wordt weergegeven verschilt.

In dit onderzoek zijn voor 2020 de volgende gegevensbestanden geanalyseerd:

1. Aanlandgegevens van de PO IJsselmeer: aanlandhoeveelheden van de diverse vissoorten (inclusief wolhandkrab) van de leden van PO IJsselmeer, geleverd via afslag en buiten afslag om. PO-leden hebben de verplichting om alle aanlandingen aan de PO te melden. De PO verwerkt deze tot een jaaroverzicht. Sinds 2018 zijn bijna alle IJsselmeervissers lid van de PO.
2. Aanvoergegevens van de IJsselmeerafslag Urk: deze gegevens betreffen de aangevoerde hoeveelheden en prijzen van de diverse vissoorten (inclusief wolhandkrab).
3. Visserij Registratie en Informatie Systeem (VIRIS) aal van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO): dit (logboek)bestand bevat de gegevens van aalvangst van alle Nederlandse aalvissers, dus ook van de IJsselmeervissers.
4. Schubvisregistratiesysteem (SRS) van WMR: dit is een registratiesysteem waarin IJsselmeervissers voor schubvis per aanlanding de soort, hoeveelheid en het tijdstip van aanlanding vastleggen voor staande netten, zegen en grote fuiken.
5. Overzichten van uitgegeven vergunningen en bijbehorende merkjes naar vergunninghouder en gegevens van onderlinge huur en verhuur van RVO: dit geeft inzicht in de omvang van de bedrijven en de visrechten waarover een bedrijf de beschikking heeft gehad in 2020.

Daarnaast is er informatie bij vishandelaren ingewonnen over de aanvoerhoeveelheden van de wolhandkrab die gevangen is op het IJsselmeer.

2.2 Analyse van de gegevensbestanden

IJsselmeervissers leveren hun vangstgegevens om verschillende redenen aan verschillende organisaties. Een goed beeld van de IJsselmeervisserij is te verkrijgen door deze bestanden naast elkaar te leggen en zo goed mogelijk te combineren. Elk bestand heeft waarde en beperkingen. Hieronder worden deze waarde en beperkingen per bestand toegelicht.

2.2.1 Aanlandgegevens van de PO IJsselmeer

Voor dit onderzoek is het jaaroverzicht van de PO geanalyseerd. Dit overzicht bevat totalen per soort (in kg) die de leden van de PO hebben geleverd aan de afslagen Urk en Volendam en buiten de afslag om.

Enkele kanttekeningen bij dit gegevensbestand zijn:

- a. Het kan zijn dat een visser niet alle aanlandingen doorgeeft aan de PO.
- b. De vangsten die IJsselmeervissers op de randmeren doen kunnen ook opgenomen zijn in dit bestand. Deze vangsten vallen buiten dit onderzoek, maar zijn in het bestand dus niet te onderscheiden.
- c. Niet alle IJsselmeervissers zijn lid van de PO. In 2020 waren twee visserijbedrijven niet aangesloten bij de PO.

In januari 2021 heeft de PO haar gegevens geactualiseerd en met name de brasemvangsten inclusief de pootvis zijn nauwkeuriger in het overzicht opgenomen. Deze geactualiseerde gegevens zijn voor dit rapport gebruikt. Het jaaroverzicht van de PO wordt vergeleken met de gegevens van de IJsselmeerafslag. Dit jaaroverzicht is het enige bestand met een inschatting van de hoeveelheid gevangen pootvis.

2.2.2 Aanvoergegevens van de IJsselmeerafslag Urk

Voor de IJsselmeervisserij is de visafslag Urk de belangrijkste afslag. Voor dit onderzoek zijn de afslaggegevens per week ontvangen en geanalyseerd.

Enkele kanttekeningen bij dit gegevensbestand zijn:

- a. Niet alle IJsselmeerbedrijven verhandelen hun vis via deze afslag. Het is veruit de belangrijkste afslag voor IJsselmeervis, maar een beperkt deel gaat via Volendam, Den Oever en misschien ook IJmuiden.
- b. Ook niet-IJsselmeerbedrijven leveren vis aan op deze afslag. Deze leveringen worden er met behulp van het bestand van RVO (2.2.5) uitgehaald.
- c. Enkele IJsselmeerbedrijven hebben ook vangsten op de randmeren. Deze kunnen ook via de IJsselmeerafslag worden verhandeld. Dit is niet te onderscheiden in de afslaggegevens.
- d. Niet alle vis gaat over de afslag. Er mag ook buiten de afslag om worden geleverd. Wolhandkrab gaat veelal rechtstreeks naar handelaren. Paling gaat ook deels rechtstreeks en wordt ook verwerkt door sommige vissers. Pootvis, in de praktijk is dit meestal levende brasem, wordt bijna altijd buiten de afslag om verhandeld.

2.2.3 Visserij Registratie en Informatie Systeem (VIRIS) aal

Aalvissers hebben vanuit de Europese aalverordening de verplichting de aalvangsten te registreren en door te geven aan RVO, die deze vangsten opneemt in het digitale VIRIS-bestand. Deze registratie wordt door WMR gecontroleerd. Dit bestand geeft inzicht in de vangsten op het IJsselmeer per vistuig en per bedrijf en wordt vergeleken met de aanvoergegevens van IJsselmeerafslag Urk. Een hogere waarde duidt op verkoop buiten de afslag om. Een lagere waarde wordt geïnterpreteerd als een registratiefout, omdat ervan uitgegaan wordt dat de afslaggegevens correct zijn.

2.2.4 Schubvisregistratie

Dit registratiesysteem is in 2015 ingevoerd en sindsdien verplicht voor alle IJsselmeervissers. WMR voert in opdracht van RVO de controle op de registratie uit. Dit bestand geeft inzicht in de vangsten op het IJsselmeer per vistuig en per bedrijf en wordt vergeleken met de aanvoergegevens van IJsselmeerafslag Urk. Een hogere waarde duidt op verkoop buiten de afslag om. Een lagere waarde wordt geïnterpreteerd als een registratiefout, omdat er vanuit gegaan wordt dat de afslaggegevens correct zijn. Dit laatste geldt echter niet voor brasem, omdat daar het jaaroverzicht van de PO leidend is. Dit is het enige bestand met een inschatting van de hoeveelheid gevangen pootvis.

2.2.5 Overzicht vergunningen, merkjes en vergunninghouders

De sleutel om de vangsten aan bedrijven, tuigen en vaartuigen te koppelen is een overzicht van RVO met per vergunninghouder de vaartuignummers, de aantallen visrechten in eigendom en na huur/verhuur. We hebben dit overzicht ontvangen voor 1 januari 2020 en 31 december 2020. Hiermee hebben we inzicht in de transacties in 2020.

2.2.6 Informatie van handelaren over wolhandkrab

Wolhandkrab wordt van oudsher voor een deel buiten de afslag om verhandeld. Voor wolhandkrab is een apart registratiesysteem niet verplicht. Bij zowel de PO-registratie als de aanvoergegevens van de IJsselmeerafslag ontbreken hoeveelheden aangelande wolhandkrab vanuit het IJsselmeer. Om een zo goed mogelijke schatting te maken, is ten behoeve van deze studie bij enkele handelaren gevraagd naar de handel buiten de IJsselmeerafslag om, de omzet en de herkomst van wolhandkrab.

Aanvullend op wolhandkrabvangsten uit de PO-registratie zijn niet PO-leden gebeld met de vraag wat zij aan wolhandkrab hebben gevangen.

2.3 Berekeningen

Voor de economische waardebeoordeling worden door combinatie van de verschillende informatiebronnen de hoogte van de vangsten per soort berekend voor 2020. Hierbij is de hoogst geregistreerde vangst bepalend voor de vaststelling van de jaaraanlandingen. Met andere woorden: wordt in de registratie van schubvis of aal een andere waarde vermeld dan in de afslaggegevens of, voor pootvis in het PO-jaaroverzicht, dan wordt de hoogste waarde als waar aangenomen, onder de veronderstelling dat bijvoorbeeld het verschil buiten de afslag om is afgezet of dat een registratie niet compleet is. De op deze manier berekende totale aanlanding van vis (hierna de berekening van Wageningen Economic Research genoemd), komt door deze methodiek hoger uit dan de PO-registratie. Deze methode is in voorgaande onderzoeken (Zaalmink, 2021) ook toegepast.

Voor de berekening van de waarde van de rechten (vistuigen) zijn de volgende gegevens noodzakelijk: de vangsten, de opbrengstprijzen en de beschikbare vistuigen en de inzet ervan. In Zaalmink et al. (2017) is de methodiek beschreven waarmee de waarde van rechten kan worden berekend. De berekeningen die in dit rapport worden uitgevoerd, gaan uit van de vrije marktwaarde, dus de waarde in het handelsverkeer of bij vrijwillige uitkoop.

De methodiek is als volgt: uitgangspunt is de opbrengst (of besomming) per vistuig (type en aantal) per jaar. Voor de marktwaarde is het van belang om in te schatten wat er in de toekomst mee verdiend kan worden. Omdat de toekomst niet voorspelbaar is (vangsten en verdiensten) wordt uitgegaan van resultaten uit het verleden, meestal een langere periode om toevalsfactoren zo veel mogelijk uit te sluiten. In dit rapport worden verschillende periodelengtes in acht genomen, om het effect te laten zien van het economisch resultaat op de berekende waarde van de verschillende vistuigen.

De opbrengsten per vistuig worden berekend. De toegevoegde waarde is op basis van voorgaand onderzoek (Zaalmink et al., 2017) vastgesteld op 65% van de totale opbrengst. Deze 65% is dus in feite het inkomen van de ondernemer, en de overige 35% kan beschouwd worden als zijnde de kosten.

Om te komen tot een vrije marktwaarde wordt de toegevoegde waarde vermenigvuldigd met een zgn. kapitalisatiefactor, bij vrijwillige verkoop is deze factor 5. Dit gekapitaliseerde bedrag is de te verwachten verdienwaarde voor een periode van 5 jaar. Deze factor 5 is de factor waarmee wordt gerekend om te komen tot reële marktwaardes van rechten en is in het verleden getoetst voor de waarde van melk- en suikerquota (Zaalmink et al., 2017).

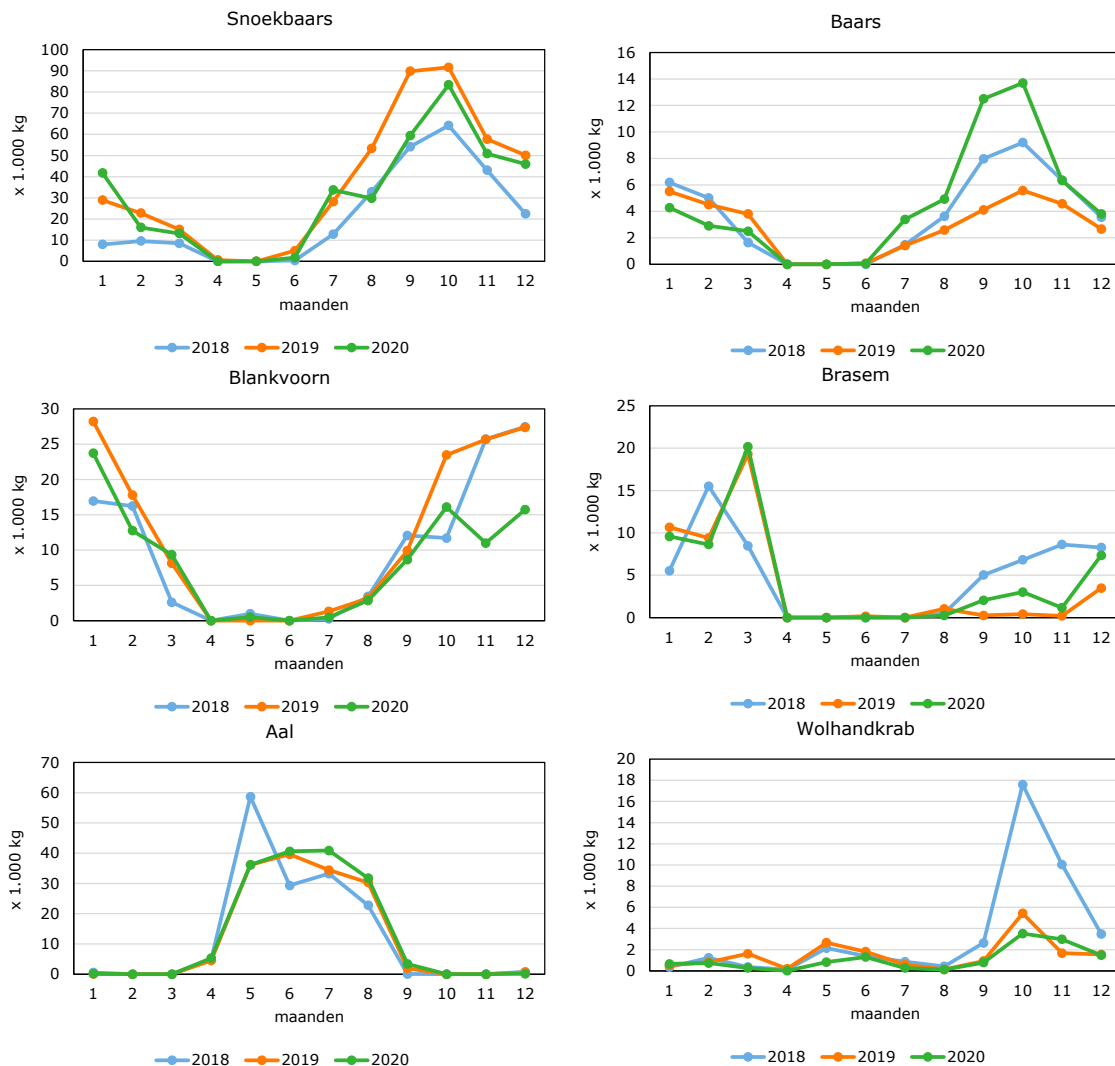
3 Resultatenanalyse

3.1 Aanlandgegevens

Een groot deel van alle IJsselmeervis wordt via de IJsselmeerafslag verhandeld en/of geregistreerd. Het percentage verschilt tussen vissoorten. Wolhandkrab en pootvis (vooral brasem) worden van oudsher meer buiten de afslag om verhandeld. Bij paling is er de laatste jaren een trend te zien dat ook meer buiten de afslag om wordt verhandeld.

3.1.1 IJsselmeerafslag Urk

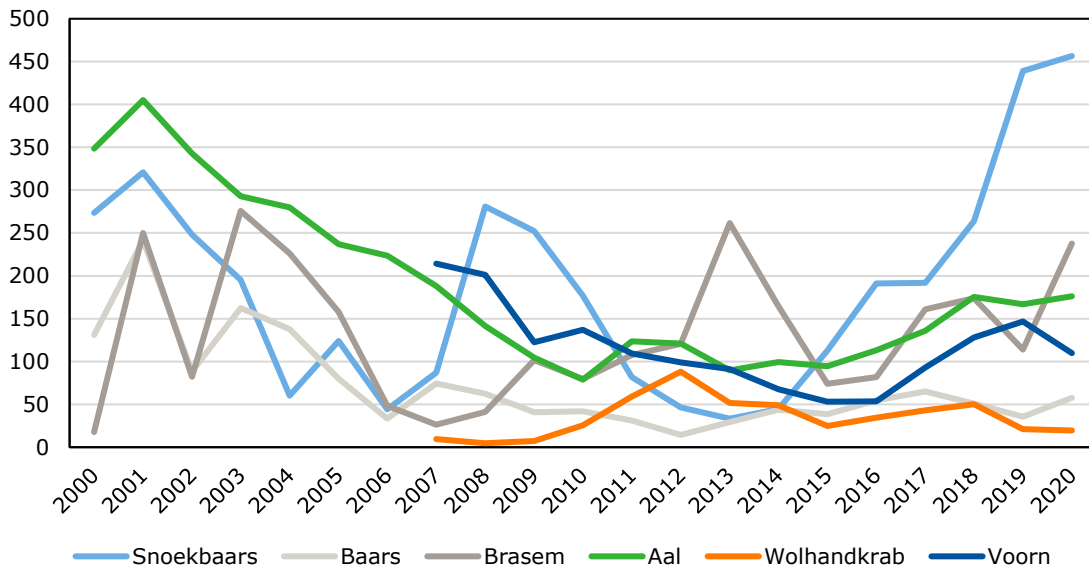
De volgende figuren geven inzicht in de seizoensmatige en recente aanvoer van IJsselmeervis bij de IJsselmeerafslag Urk. Figuur 3.1 geeft een overzicht van de maandelijkse aanvoer van de belangrijkste soorten voor de periode van januari 2018 tot en met december 2020. Voor snoekbaars en blankvoorn zien we in 2019 hogere vangsten dan in 2018; in 2020 zijn de vangsten iets lager dan 2019. Voor baars en brasem zien we in 2019 iets lagere vangsten. Voor snoekbaars zien we in augustus en september 2020 lagere aanlandingscijfers dan het jaar daarvoor, terwijl de vangsten in de maanden erna bijna vergelijkbaar zijn met 2019. Voor aal en wolhandkrab zien we in 2020 een gelijke trend. Bij de IJsselmeerafslag wordt de meeste IJsselmeervis aangevoerd en verondersteld kan worden dat de gegevens van deze afslag een goed inzicht in het verloop van vangsten geven.

Spiering wordt de laatste jaren niet meer aangevoerd. De laatste spieringvisserij in het IJsselmeer heeft in het voorjaar van 2012 plaatsgevonden.

3.1.2 PO IJsselmeer

PO IJsselmeer heeft langjarige informatie over de aanlandingen van IJsselmeervis beschikbaar. Figuur 3.2 geeft een overzicht van de aanlandingen van de meest belangrijke vissoorten van de PO-leden vanaf het jaar 2000.

3.1.3 Vergelijking aanlandgegevens

Voor de economische waardebeoordeling zijn door combinatie van de verschillende informatiebronnen de aanlandingen en de besommingen per (geanonimiseerd) bedrijf berekend voor 2020. Hierbij is de hoogst geregistreerde vangst bepalend geweest voor de vaststelling van de jaaraanlandingen. Tabel 3.1 geeft het overzicht van de aldus berekende aanlandingen per vissoort voor 2020. Hierbij wordt ook een categorie overige vissoorten onderscheiden, waaronder vooral snoek en bot.

Tabel 3.1 Aanlandingen per vissoort (x 1.000 kg) per jaar (2018, 2019 en 2020) naar informatiebron en berekeningsmethodiek

2018 Vissoort	PO	Afslag Urk	SRS Schubvis/VIRIS (aal)	Berekening Wageningen Economic Research
Snoekbaars	263,9	258,7	304,4	312,2
Brasem	173,8	60,0	180,4	182,8
Baars	50,9	45,1	52,7	54,8
Voorn	128,3	117,6	132,1	142,2
Spiering	0	0	-	-
Wolhandkrab	50,1	41,8	-	66,8
Aal	175,4	160,9	281,1	294,8
Overig	24,2	14,9	-	21,0

Bronnen: PO, Afslag Urk, afslag Den Oever, RVO, Wageningen Marine Research; bewerking Wageningen Economic Research.

2019 Vissoort	PO	Afslag Urk	SRS Schubvis/ VIRIS (aal)	Berekening Wageningen Economic Research
Snoekbaars	438,9	449,7	517,7	521,1
Brasem	113,8	44,9	145,6	146,2
Baars	35,7	34,9	49,1	50,2
Voorn	146,7	145,1	160,3	174,8
Spiering	0	0	-	-
Wolhandkrab	21,2	20,2	-	30,0
Aal	148,9	162,9	327,7	328,4
Overig	17,1	15,0	-	18,0

Bronnen: PO, Afslag Urk, afslag Den Oever, RVO, Wageningen Marine Research; bewerking Wageningen Economic Research.

2020 Vissoort	PO	Afslag Urk	SRS Schubvis/ VIRIS (aal)	Berekening Wageningen Economic Research
Snoekbaars	456,3	376,8	451,2	474,5
Brasem	237,7 a)	52,2	250,0	250,7
Baars	57,6	54,4	69,6	76,8
Voorn	109,9	101,1	124,6	132,4
Spiering	0	0	-	-
Wolhandkrab	19,6	13,0	-	28,0
Aal	176,2	158,4	319,5	338,0
Overig	15,3	12,5 b)	2,5 c)	14,0

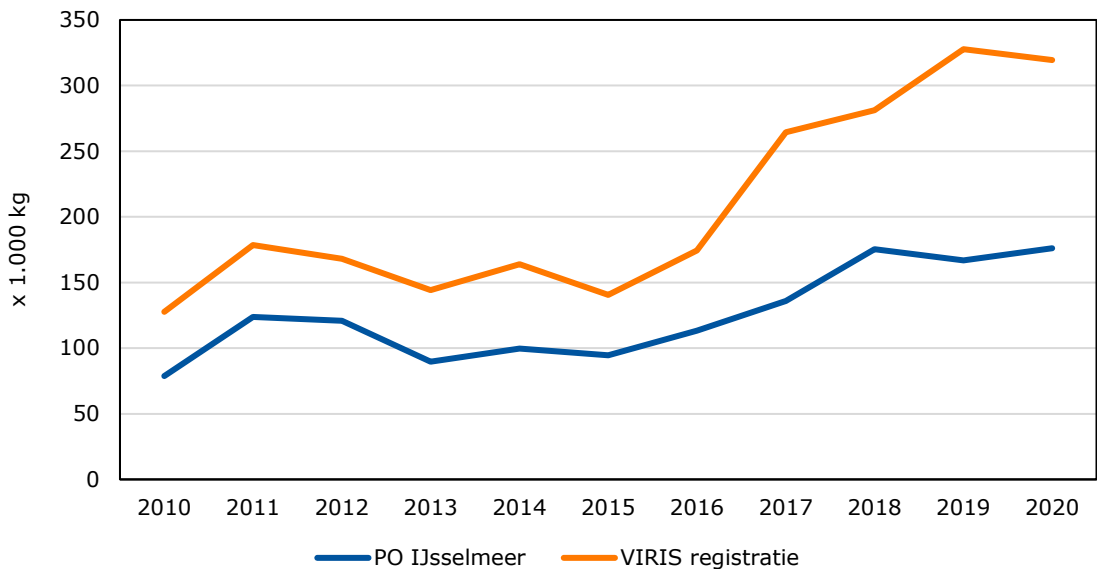
a) inclusief brasem gevangen met de zegen;

b) bot, karper, kreeft, meun, snoek, spiering;

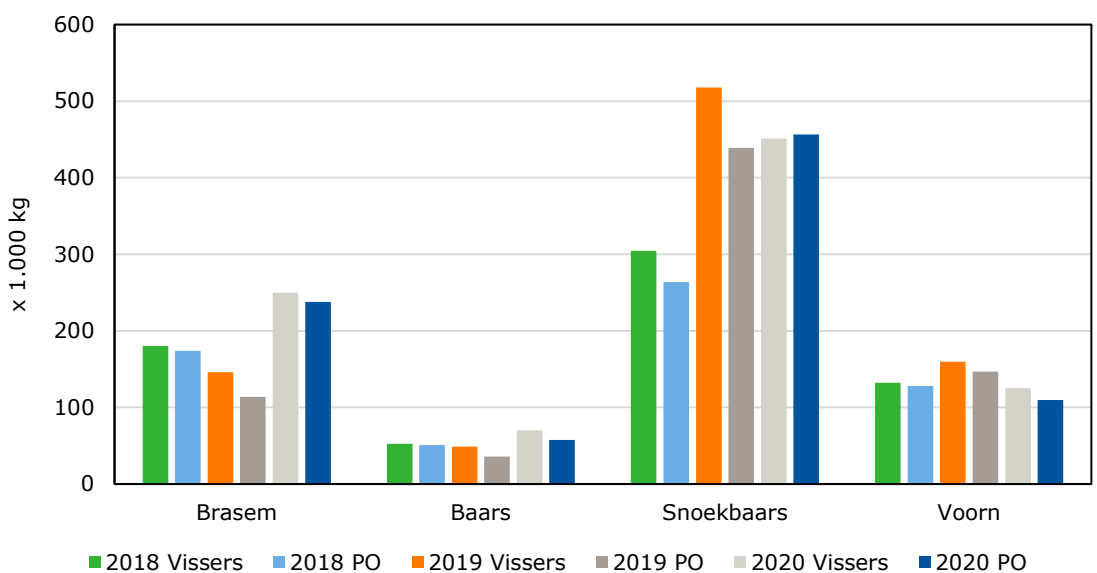
c) alleen bot.

Bronnen: PO, Afslag Urk, afslag Den Oever, RVO, Wageningen Marine Research; bewerking Wageningen Economic Research.

De aanlandingen zoals deze zijn berekend volgens de methode van Wageningen Economic Research zijn dus hoger dan de gegevens van de afslag en de PO IJsselmeer. Het SRS schubvis en VIRIS aal laten over het algemeen hogere vangsten zien, met name voor snoekbaars, brasem en aal. Dit zijn ook soorten die deels buiten de afslag om worden afgezet. Ter illustratie: figuur 3.3 geeft de verschillen weer tussen de PO-opgaven en de registratie door vissers voor aal en figuur 3.4 voor de verschillende schubvissoorten. Voor brasem kan het verschil worden verklaard door de vangst van pootvis met de zegen. Deze pootvis wordt buiten de afslag om verhandeld en is ook opgenomen in de PO-registratie.

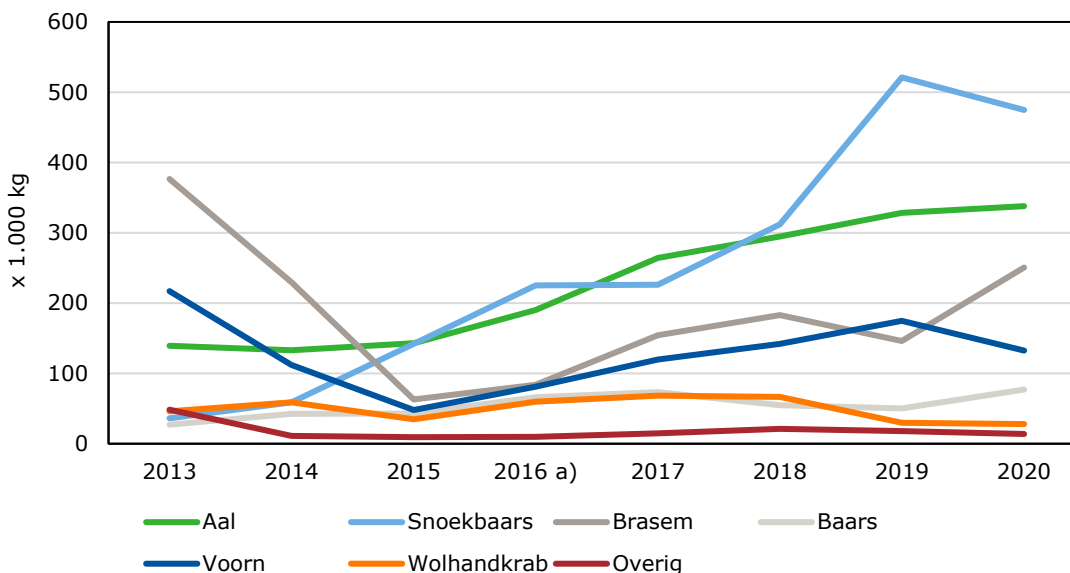

Figuur 3.3 Aanlanding van aal uit het IJsselmeer volgens VIRIS-registratie en PO IJsselmeer

Figuur 3.4 Aanlanding van schubvis uit het IJsselmeer volgens schubvisregistratie ('vissers') en PO IJsselmeer ('PO')

De totale aanlandingen van alle vissoorten volgens berekening Wageningen Economic Research wordt weergegeven in figuur 3.5 en tabel 3.2.

Figuur 3.5 Totale aanlandingen (kg) van vis uit het IJsselmeer volgens de berekening van Wageningen Economic Research

Tabel 3.2 Aanlandingen van alle vissoorten van het IJsselmeer volgens berekening Wageningen Economic Research (x 1.000 kg)

	2013	2014	2015	2016 a)	2017	2018	2019	2020
Aal	139	133	143	190	265	295	328	338
Snoekbaars	36	59	142	225	226	312	521	475
Brasem	377	230	63	84	154	183	146	251
Baars	27	42	43	66	74	55	50	77
Voorn	217	112	48	81	120	142	175	132
Wolhandkrab	46	59	35	60	68	67	30	28
Overig	48	11	9	10	15	21	18	14

a) tot en met 2016 afgeleid van Zaalmlink et al. (2017).

3.2 Prijzen en besommingen

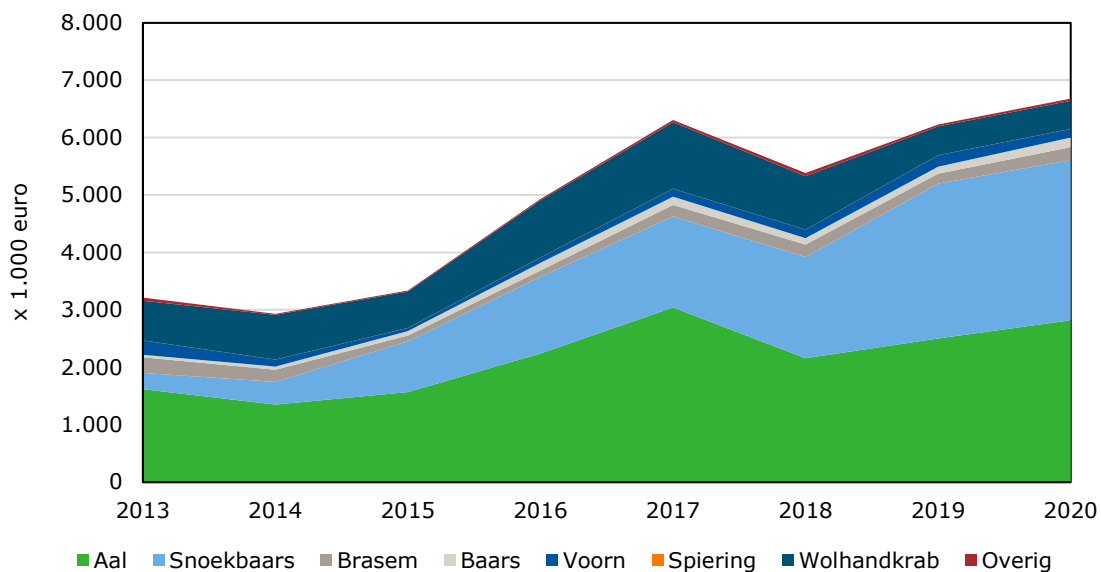
Tabel 3.3 geeft de kg prijzen weer voor de verschillende vissoorten. Deze gegevens zijn afkomstig van de IJsselmeerafslag Urk. Voor aal zien we vanaf 2018 een sterke terugval in de prijs als gevolg van gestegen importen, de prijs is in 2020 weer licht gestegen. Snoekbaars werd in 2018 en 2019 minder goed betaald; ook hier is er in 2020 sprake van een herstel. De duurste 'vis' is wolhandkrab, gevolgd door aal en snoekbaars. Opgemerkt moet worden dat het om de prijs van 'dode' vis gaat.

Pootvis wordt buiten de afslag om geleverd, en de prijzen daarvan verschillen ten opzichte van die vis die via de afslag wordt geleverd. De meeste pootvis bestaat uit brasem en die wordt met de zegen gevangen. Uit gegevens van PO IJsselmeer blijkt dat brasem als pootvis in 2020 gemiddeld 0,95 euro per kg heeft opgebracht. Dit is beduidend lager dan in voorgaande jaren. Toen is steeds uitgegaan van een prijs voor pootvis van 0,90 euro per kg meer dan de afslagprijs voor brasem.

Tabel 3.3 Afslagprijzen per vissoort in euro/kg

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aal	11,62	10,15	10,96	11,80	11,50	7,32	7,62	8,33
Snoekbaars	7,87	6,68	6,22	5,92	7,01	5,64	5,17	5,88
Brasem	0,73	0,91	0,78	0,71	0,71	0,60	0,60	0,67
Baars	1,55	1,37	1,82	2,08	1,92	2,00	2,40	2,17
Voorn	1,16	1,09	1,13	1,16	1,16	1,07	1,14	1,13
Spiering	1,19	1,92	1,58	1,06	0,72			
Wolhandkrab	14,96	13,23	18,18	16,58	17,00	13,91	16,68	17,59
Overig	1,14	1,25	2,18	2,19	2,73	2,67	2,15	2,65

Figuur 3.6 en tabel 3.4 geven een overzicht van de opbouw van de opbrengsten vanaf het jaar 2013. De besommingen of de opbrengsten uit de IJsselmeervisserij bestaan uit de hoeveelheden gevangen vis vermenigvuldigd met de prijs. Bij de berekening wordt ervan uitgegaan dat de vis die niet via de afslag is geleverd dezelfde prijs op zou brengen als via de afslag geleverde vis. Voor brasem is hiervoor een uitzondering gemaakt. Uit de aanlandgegevens van de PO IJsselmeer blijkt dat 21% van de brasemvangsten via de afslag wordt geleverd en 79% rechtstreeks wordt verhandeld. Deze rechtstreekse handel bestaat uit levende pootvis, die gemiddeld 0,95 euro per kg (gegevens PO IJsselmeer) opbrengt. Hiervoor zijn de totale opbrengsten van brasem gecorrigeerd. In onderstaande figuur en tabel is te zien dat de totale opbrengsten van de IJsselmeervisserij zijn toegenomen van 2,9 mln. euro in 2014 tot 6,7 mln. euro in 2020. De belangrijkste soorten zijn snoekbaars (42%) en aal (42%). Samen vormen zij ongeveer 84% van de totale opbrengsten.

Figuur 3.6 Totale opbrengsten (in 1.000 euro) uit vis uit het IJsselmeer volgens berekening Wageningen Economic Research**Tabel 3.4** Opbrengsten per vissoort en totaal (x 1.000 euro)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aal	1.616	1.351	1.568	2.242	3.042	2.157	2.503	2.815
Snoekbaars	283	394	884	1.332	1.584	1.761	2.694	2.792
Brasem	275	209	98	110	131	219	175	223
Baars	42	58	78	137	23	110	120	167
Voorn	252	122	54	94	35	152	199	150
Spiering	0	0	0	0	0	0	0	0
Wolhandkrab	688	781	636	995	1.159	929	500	493
Overig	55	14	20	22	41	56	39	37

3.3 Bedrijven en vergunningen

De overheid reguleert de beroepsmatige visserij op het IJsselmeer via het verlenen van vergunningen aan vergunninghouders: dit zijn natuurlijke rechtspersonen. Deze vergunninghouders moeten in het bezit zijn van een geregistreerd vaartuig, maar dit hoeft geen actief vaartuig te zijn. Er zijn vergunninghouders die meerdere vergunningen hebben maar slechts één geregistreerd vaartuig. Dit is toegestaan.

Deze vergunninghouders kunnen individueel vissen, maar ook in samenwerking met andere vissers of ze kunnen hun visrechten verhuren. Het kan ook zijn dat ze én niet verhuren én niet vissen, en dat de vergunning dus ongebruikt blijft.

Gegevens in tabel 3.5 zijn afkomstig van RVO-informatie over vergunningen en certificaten. Dit overzicht is minder compleet dan het overzicht in het rapport van begin dit jaar, omdat er geen gesprekken met vissers hebben plaatsgevonden. Uit de gegevens van RVO is af te leiden dat in 4 gevallen er een wijziging tenaamstelling heeft plaatsgevonden. Aan de wijziging tenaamstelling is meestal niet te zien of er daadwerkelijk een nieuw bedrijf ontstaat of een bestaand bedrijf stopt of dat er niets verandert.

Tabel 3.5 *IJsselmeervisserij 2020: aantal vergunninghouders en bedrijven*

	Aantal
Vergunninghouders	77
Aantal vergunningen belegd bij vissers	75
Aantal vergunningen in bezit bij PO	2
Aantal bedrijven met zegenvergunningen na huur/verhuur	6

Bron: RVO.

4 Waarde van visrechten en tuigen

4.1 Aantallen merkjes en rechten

Voor de waardebeoordeling van de verschillende vistuigen is het van belang inzicht te hebben in de aantallen beschikbare vistuigen en de vangsten per vistuig. De vangsten per vistuig zijn niet bekend, maar door het combineren van de verschillende gegevensbestanden is het mogelijk hiervoor een berekening te maken. Omdat aan elk vistuig een merkje met een nummer wordt toegekend, wordt ook wel gesproken over het aantal merkjes.

Tabel 4.1 geeft een overzicht van de aantallen beschikbare merkjes.

Tabel 4.1 Aantal uitgegeven merkjes (2020)

Vistuig (kleur merkje)	Uitgegeven merkjes
Grote fuik (geel)	1.579
Schietfuik (groen)	3.193
Aalkist (wit)	7.415
Staan net hoog (zwart)	623
Staan net laag (oranje)	3.377
Hoekwant	37
Zegen a)	18
Spieringfuik	3.026

a) Per merk mag 7 dagen per jaar worden gevist. In totaal zijn dit 126 dagen.

Bron: RVO.

Vorig jaar zijn gesprekken met vissers gevoerd. Uit deze gesprekken bleek toen dat niet alle merkjes daadwerkelijk worden gebruikt of ingezet. Bedrijven met grote fuiken zetten bij voorbeeld niet altijd alle grote fuiken tegelijk uit, afhankelijk van de werkdruk en de te verwachten vangsten per fuik wordt soms een deel uitgezet.

Vanaf het seizoen 2014/2015 geldt een reductie van 85% van het aantal toegestane staande netten. Gevolg van deze reductie is dat van de 4.000 staande netten merkjes er 623 (staan net hoog; zwarte merkjes) mogen worden ingezet voor de visserij op schubvis. Per certificaat van 50 netten mag er met 8 netten gevist worden op schubvis. De overige 42 netten van een certificaat mogen als staan net laag (oranje merkjes) buiten het seizoen worden ingezet voor de wolhandkrabvisserij. Hiervoor is een specifieke toestemming vanuit de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Verder is het, op grond van de visserijwetgeving, in de maand juli niet toegestaan om gelijktijdig met netten te vissen in combinatie met fuiken. Vissers kunnen dan kiezen om óf voor de nettenvisserij óf voor de fuikenvisserij te gaan. Ten slotte zal ook door specifieke weersomstandigheden of bijzondere persoonlijke omstandigheden (bij voorbeeld ziekte) niet altijd gevist (kunnen) worden. Kortom: de inzet van vistuigen zal dus nooit 100% zijn.

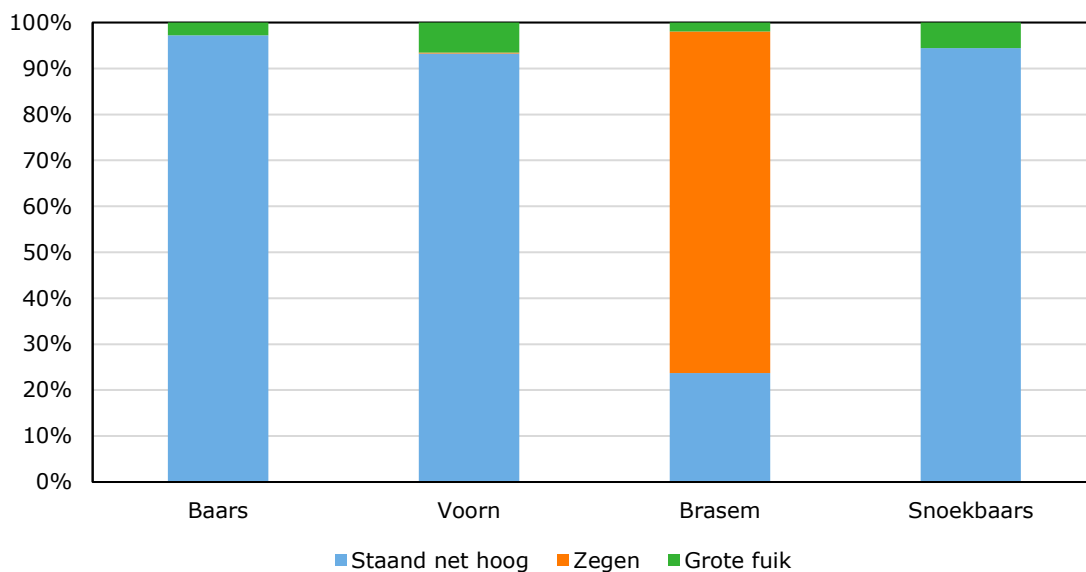
Daarnaast is het mogelijk dat vissers vistuigen huren en verhuren van elkaar. Soms is de verhuur een inkomstenbron van vissers die nauwelijks nog actief zijn. In 2020 werden van de 126 beschikbare zegendagen 49 dagen verhuurd; van de 4.000 certificaten voor staande netten werd ongeveer 23% verhuurd (bron: RVO). Deze huur-/verhuurconstructies kunnen ervoor zorgen dat er een meer efficiënt gebruik van de vistuigen kan plaatsvinden.

4.2 Schubvistuigen

Door de IJsselmeervissers worden sinds 2015 logboeken bijgehouden met betrekking tot de schubvisvangsten. Genoteerd worden de aantallen vistuigen, de tijdsduur in dagen, de datum waarop de vistuigen uitstaan en de bijbehorende vangsten per soort. De gegevens worden door WMR geanalyseerd. In 2015 en 2016 waren er opstartproblemen met deze registratie en ontbraken veel gegevens.

Uit een eigen (Wageningen Economic Research) analyse van de logboeken voor de jaren 2017 tot en met 2020 in vergelijking met de afslaggegevens en de PO-registratie blijkt dat van de totale brasemvangsten gemiddeld ongeveer 21% via de IJsselmeerafslag Urk wordt verkocht en van de baars-, snoekbaars- en voorrevangsten ongeveer 85%.

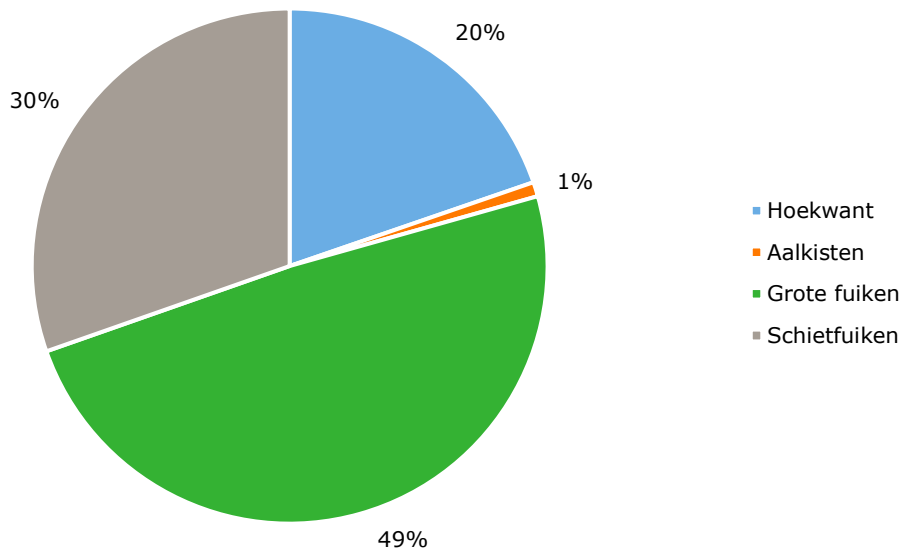
Figuur 4.1 geeft meer inzicht in de vangsten van schubvis naar vistuig (bron: logboeken, bewerking Wageningen Economic Research). Met staande netten wordt dus meer dan 90% van baars, voorrev en snoekbaars gevangen. De zegen is een specifiek vistuig voor het vangen van brasem. In grote (aal)fuiken vindt nog een geringe bijvangst plaats van schubvis (zie tabel 4.2).

Figuur 4.1 Procentuele verdeling van de vangsten (in kg) van schubvissoorten naar vistuig, 2017 tot en met 2020

4.3 Aalvistuigen

Met behulp van VIRIS aal (het logboekstelsel voor aalvangsten) is te achterhalen hoeveel aal er met de diverse aalvistuigen wordt gevangen. Figuur 4.2 geeft de procentuele verdeling weer, afgeleid van de VIRIS-gegevens van de jaren 2017 tot en met 2020. Voor het vangen van aal zijn dus vooral de grote fuiken van belang (48%), gevolgd door schietfuiken (31%), hoekwant (20%) en aalkisten (1%).

Figuur 4.2 Procentuele verdeling van de vangsten van aal (in kg) naar vistuig (VIRIS, 2017 tot en met 2020)

4.4 Totale vangsten per vistuig en waarde per vistuig

Door combinatie van de schubvisvangstverdeling en de aalvangstverdeling kan de totale vangst per vistuig worden berekend. Tabel 4.2 geeft de procentuele verdeling weer, gebaseerd op de registratiegegevens van de vissers (2017 tot en met 2019).

Tabel 4.2 Verdeling van de aanlandingen per vissoort naar vistuig (in procenten) op basis van vangstregistratie, 2017-2019

	Aal	Baars	Voorn	Brasem	Snoekbaars	Wolhandkrab a)	Overig b)
Grote fuik	48	3	6	1	5	80	10
Schietfuik	31					10	
Aalkist	1						
Staan net hoog		97	94	32	95	5	90
Staan net laag						5	
Hoekwant	20						
Zegen				67			

a) Voor wolhandkrab en de overige vissoorten is de verdeling over de vistuigen geschat, na consultatie met enkele vissers en gebruikmakend van gegevens uit de vorige studie (Zaalmink en Deetman, 2021); b) De post overig is gering van omvang (0,5% van totale vangsten) en bestaat voornamelijk uit snoek en bot.

Uitgaande van de totale aantallen beschikbare vistuigen(/rechten), de totale jaarvangsten en de opbrengstprijzen kan een berekening worden gemaakt van de vangsten en opbrengsten per beschikbaar/uitgegeven recht. Hierna volgt een voorbeeld waarbij wordt uitgegaan van de gemiddelde jaarvangsten en prijzen over een langere periode (2015 tot en met 2020) zoals vermeld in tabel 4.3.

Tabel 4.3 Gemiddelde aanlandingen, prijzen en besommingen van IJsselmeervis, gemiddeld 2015-2020 (berekening Wageningen Economic Research)

Vissoort	Kg * 1.000	prijs/kg	opbrengst
Aal	260	9,59	2.491.000
Snoekbaars	317	5,97	1.894.000
Brasem	157	1,12 a)	175.000
Baars	61	2,07	126.000
Voorn	116	1,13	131.000
Krab	48	16,66	800.000
Overig	15	2,43	36.000

a) inclusief opbrengst pootvis.

Tabel 4.4 geeft de gemiddelde vangsten weer per vistuig, gebaseerd op de berekende vangsten volgens de methode van Wageningen Economic Research over de periode 2015 tot en met 2020 en de verdeling over de tuigen uit tabel 4.2. Tabel 4.5 geeft voor dezelfde periode de gemiddelde opbrengst weer per vergund vistuig.

Tabel 4.4 Gemiddelde vangst (kg) per vistuig per jaar, 2015-2020

	Aal	Baars	Voorn	Brasem	Snoekbaars	Wolhandkrab	Diversen
Grote fuik	79	1	4	1	10	24	1
Schietfuik	25	0	0	0	0	2	0
Aalkist	0 a)	0	0	0	0	0	0
Staan net hoog	0	95	176	81	484	4	21
Staan net laag b)	0	0	0	0	0	48	0
Hoekwant	1404	0	0	0	0	0	0
Zegendag c)	0	0	0	836	0	0	0

a) nihil; b) per certificaat (1 certificaat = 42 staande netten laag); c) per zegendag (1 vistuig = 7 zegendagen).

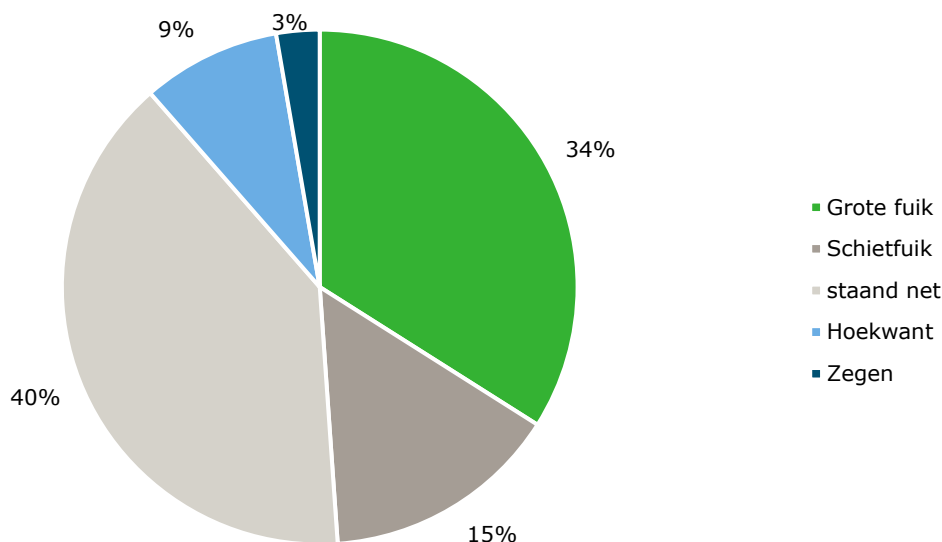
Tabel 4.5 Gemiddelde opbrengst (euro) per vistuig per jaar, 2015-2020

Vistuig	Opbrengst (euro)
Grote fuik	1232
Schietfuik	267
Aalkist	n.b. a)
Staan net hoog	27.645
Staan net laag	799
Hoekwant	13.464
Zegen	8.633

a) nihil.

Voor staan net hoog en staan net laag is de waarde in tabel 4.5 de waarde per certificaat. Eén certificaat voor staande netten heeft een gemiddelde opbrengst van 27.645 euro voor de 15% die inzetbaar is voor de visserij op schubvis en 799 euro voor de 85% die inzetbaar is voor de visserij op wolhandkrab. De totale waarde van een certificaat is 28.444 euro. Voor de zegen is het de waarde van 7 zegendagen (= 1 vistuig).

Figuur 4.3 geeft het economische aandeel weer van de verschillende vistuigen in het totaal van de besomming uit het IJsselmeer (referentieperiode 2015 tot en met 2020). Staande netten maken hier 40% van uit, gevolgd door grote fuiken, schietfuiken, hoekwant en zegen.

Figuur 4.3 Procentuele verdeling vistuigen naar totale besomming IJsselmeer, 2015-2020

4.5 Waarde van rechten en kosten van vrijwillige uitkoop

In de tabellen 4.6 en 4.7 staan de vrije marktwaardes voor de verschillende tuigen. De berekende vrije marktwaarde is voor staande netten hoger dan in de vorige studie. Dit komt door de hogere opbrengsten van de soorten die worden gevangen met de staande netten. Omdat de periode waarover de vrije marktwaarde wordt bepaald steeds langer wordt, wordt het effect van het toevoegen van een extra jaar op het gemiddelde steeds kleiner. In tabel 4.7 wordt de vrije marktwaarde bij verschillende referentieperiodes weergegeven.

Tabel 4.6 Vrije marktwaarde (in euro) van vistuigrechten op basis van de periode 2015 tot en met 2020 a)

Vistuig	Opbrengst	Toegevoegde Waarde	Vrije marktwaarde
Certificaat voor staand net	28.444	18.489	92.444
Zegen	8.633	5.612	28.058
Grote fuik	1.232	801	4.005
Schietfuik	267	174	867
Hoekwant	13.464	8.752	43.758

a) spieringrechten en aalkistjes zijn buiten beschouwing gelaten omdat hier de laatste jaren niet of nauwelijks gebruik van gemaakt is. In een vorige studie is de vrij marktwaarde van een aalkist vastgesteld op 10 euro per kistje.

Tabel 4.7 Vrije marktwaarde (in euro) van vistuigrechten bij verschillende referentieperiodes

Vistuig	2015-2020	2016-2020	2017-2020	2018-2020	2019-2020
Certificaat voor staand net	92.400	101.400	109.400	115.100	127.800
Zegen	28.100	28.400	30.800	30.800	29.400
Grote fuik	4.000	4.200	4.200	3.800	3.800
Schietfuik	870	920	920	850	890
Hoekwant	43.800	46.300	46.800	43.700	46.700

Door de lagere prijs voor pootvis neemt de waarde van de zegen in de laatste periode (2019 tot en met 2020) iets af ten opzichte van de periode 2018 tot en met 2020. Door de gestegen snoekbaarsopbrengsten nemen de waardes van de schubvistuigen toe. Dit geeft aan dat de berekende waardes afhankelijk zijn van de behaalde resultaten in het verleden (vangsten en prijzen).

5 Discussie

De vrije marktwaarde van vistuigen is afhankelijk van de te verwachten verdiensten in de toekomst. Omdat we niet in de toekomst kunnen kijken, zijn de berekeningen gebaseerd op gegevens uit het verleden, waarbij verschillende termijnen zijn gebruikt, met name om inzicht te geven in de invloed van vangsten en prijzen op de marktwaarde. Dit kan leiden tot een verschil in wat de vissers als waarde zien van vistuigen en wat de berekende waarde is.

De toegevoegde waarde (het inkomen van de ondernemer) is op basis van voorgaand onderzoek (Zaalmink et al., 2017) voor dit onderzoek vastgesteld op 65% van de totale opbrengst. Het is echter de vraag of bij toenemende opbrengsten de kosten evenredig zullen toenemen. Met andere woorden, het is te verwachten dat bij toenemende opbrengsten de kosten relatief minder zullen toenemen en dus de toegevoegde waarde meer zal toenemen. In deze studie is hier geen rekening mee gehouden, en is de toegevoegde waarde in alle situaties 65% van de opbrengst verondersteld. De berekende vrije marktwaardes zijn hoger dan die in de vorige studie zijn beschreven; dit komt door de veel hogere opbrengsten die de afgelopen jaren zijn behaald. Gezien voorgaande opmerking over de kosten zal de werkelijke vrije marktwaarde onder de genoemde veronderstellingen waarschijnlijk hoger zijn dan hier berekend.

In de toekomst kan de kosten- en opbrengstenstructuur van een IJsselmeervisserijbedrijf veranderen bijvoorbeeld door stijgende brandstof- of grondstofkosten of door stijgende opbrengsten voor de vis door een algemene stijging van de prijs van voedsel. Dit rapport is gebaseerd op gegevens uit het verleden en houdt geen rekening met ontwikkelingen in de toekomst.

Om aan te sluiten bij de berekeningswijze van voorgaande rapporten is voor dit rapport ook uitgegaan van de verdeling over de tuigen in de periode 2017-2019 (tabel 4.2). Deze verdeling kan in de jaren 2015, 2016 en 2020 iets anders zijn. Voor 2020 hebben we de verdeling wel bepaald. De verschillen waren zeer klein op één verdeling na. Het blijkt dat de hoeveelheid brasem die met de zegen is gevangen groter is dan andere jaren. In andere jaren werd ongeveer 67% met de zegen gevangen en in 2020 was dit ongeveer 79%. De prijs van de brasem was echter veel lager. Aanpassing van deze verdeling over de gehele periode zou niet kloppen en is dus niet gedaan. Omdat er verhoudingsgewijs meer pootvis is gevangen in 2020, zou vrije marktwaarde van de zegen iets hoger uitkomen indien de verdeling van 2020 was meegenomen in de berekening.

In tabel 4.4 is voor staand net laag en zegen niet de gemiddelde vangst per vistuig gegeven, maar de gemiddelde vangst per certificaat respectievelijk dag. Dit was ook in voorgaande rapporten het geval. Om de vergelijking met voorgaande rapporten te kunnen maken is de vangst per certificaat respectievelijk dag ook in dit rapport vermeldt.

6 Conclusie

De totale waarde van de aanlandingen (besomming) van de IJsselmeervisserij is sinds het jaar 2014 toegenomen van 2,9 mln. euro naar 6,7 mln. euro in 2020. In dit laatste jaar bestond het grootste deel van deze waarde uit snoekbaars (42%) en aal (42%), gevolgd door wolhandkrab (7%).

De vrije marktwaarde van vistuigen is afhankelijk van de te verwachten verdiensten in de toekomst. Wanneer wordt uitgegaan van gerealiseerde resultaten in het verleden, dan is de waarde van de meest belangrijke vistuigen als in tabel 6.1 aangegeven. Deze waarde is berekend door de toegevoegde waarde bij gemiddelde vangsten en prijzen gedurende de genoemde periode van de vistuigen te nemen, en deze te vermenigvuldigen met een kapitalisatiefactor 5.

Staannde netten en grote fuiken zijn economisch gezien de meest belangrijke vistuigen voor de IJsselmeervisserij. De totale vrije marktwaarde (waarde van de gehele IJsselmeervisserij bij vrijwillige verkoop) op basis van de periode 2015 tot en met 2020 bedraagt circa 18,5 mln. euro waarvan 7,4 mln. euro voor staannde netten en 6,3 mln. euro voor grote fuiken. Op basis van de periode 2019 tot en met 2020 bedraagt de vrije marktwaarde circa 21,3 mln. euro, waarvan 10,2 mln. voor staannde netten en 6,0 mln. voor grote fuiken.

Tabel 6.1 *Berekende vrije marktwaarde (in euro) van vistuigrechten bij verschillende referentieperiodes*

Vistuing	2015 tot en met 2020	2016 tot en met 2020	2017 tot en met 2020	2018 tot en met 2020	2019 tot en met 2020
Certificaat voor staand net	92.400	101.400	109.400	115.100	127.800
Zegen	28.100	28.400	30.800	30.800	29.400
Grote fuik	4.000	4.200	4.200	3.800	3.800
Schietfuik	870	920	920	850	890
Hoekwant	43.800	46.300	46.800	43.700	46.700

Literatuur en websites

Kamerbrief over investeringen in verduurzaming IJsselmeervisserij, 25 maart 2019

Ministerie van LNV en I&W (Rijkswaterstaat), PO IJsselmeer, Vogelbescherming Nederland, Sportvisserij Nederland Coalitie Blauwe Hart natuurlijk, provincies Fryslan, Flevoland en Noord Holland. Actieplan toekomstbestendig visserijbeheer IJsselmeergebied. Bijlage bij Kamerstukken II 2017/18, 31710, nr. 69, 8 maart 2019

Uitvoeringsregeling visserij: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0024539>

Zaalmink, W., B. Janssens en H. Prins. Economische waarde IJsselmeervisserij. Notitie met betrekking tot de vaststelling van de waarde van vergunningen en merken. Wageningen Economic Research, Nota 2017-085, oktober 2017. (<https://edepot.wur.nl/425925>)

Zaalmink, W., B. Deetman. Economische waarde en toekomstperspectief van de IJsselmeervisserij. Wageningen Economic Research, Rapport 2021-029, maart 2021. (<https://edepot.wur.nl/543109>)

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

Wageningen Economic Research
RAPPORT
2021-142

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.800 medewerkers (6.000 fte) en 12.900 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Economic Research
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
T 070 335 83 30
E communications.ssg@wur.nl
www.wur.nl/economic-research

Rapport 2021-142
ISBN 978-94-6447-024-6

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.800 medewerkers (6.000 fte) en 12.900 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

